

Europese Unie tegen illegale vogeljacht
De Europese Commissie maakte in juni 2006 bekend dat zij wettelijke maatregelen heeft uitgevaardigd ter beperking van illegale jacht op vogels. Een aantal landen kreeg een schriftelijke waarschuwing of wettelijke maatregelen opgelegd. De Commissie heeft in eerste instantie een waarschuwing gestuurd naar Finland, naar aanleiding van een uitspraak die het Europese Hof van Justitie op 15 december 2005 had gedaan (Zaak C-344/03). Daarbij werd een veroordeling uitgesproken over de jacht op vogels in het voorjaar in Finland, zowel op de Åland eilanden als op het vasteland. Het Hof was van mening dat het toestaan van jacht op sommige vogelsoorten, waaronder de Grote Zee-eend *Melanitta fusca*, Eider *Somateria mollissima* en de Brilduiker *Bucephala clangula*, in het voorjaar en dus voor het broedseizoen, in tegenspraak is met de Vogelrichtlijn. Het Hof is van mening dat de jacht in het voorjaar niet zou moeten worden toegestaan. Daarbij hield hij er rekening mee dat er een alternatief is, omdat op de desbetreffende soorten mag worden gejaagd in het najaar, dus na het broedseizoen. De Finse autoriteiten waren op grond van de uitspraak verplicht de openings- en sluitingstijden van het jachtseizoen aan te passen. Omdat men daarmee nog geen aanstalten had gemaakt heeft de Europese Commissie besloten verdergaande wettelijke maatregelen te treffen.

De Commissie heeft ook besloten voor vier afzonderlijke zaken wettelijke stappen te ondernemen tegen Italië. Italië zal zich moeten gaan verantwoorden bij het Hof van Justitie betreffende de schendingen van de Vogelrichtlijn op Sardinië en in de regio Veneto. Zowel op Sardinië als in Veneto wordt in afwijking van de Vogelrichtlijn via lokale wetgeving het doden van vogels toegestaan om uitzonderlijke redenen. Er is echter met geen mogelijkheid vast te stellen hoe en in welke mate er wordt voldaan aan de richtlijn. Het Hof redeneerde dat dit leidt

tot een te groot aantal vogels dat wordt gevangen of gedood. Het Hof heeft bovendien, op vergelijkbare gronden, schriftelijk twee laatste waarschuwingen naar Italië gestuurd betreffende wetgeving die jacht toestaat in de regionen Liguria, Abruzzo, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Marche, Puglia, Umbrië, Calabrië, Lombardije en Toscane.

Ook Spanje kreeg een eerste schriftelijke waarschuwing toegezonden betreffende een zaak over de voorjaarsjacht op trekvogels, met name op de Houtduif *Columba palumbus* in de provincie Biskaje (Vizcaya). Deze jacht vindt plaats in de periode dat de vogels teruggaan naar de broedgebieden. De waarschuwing volgt op een uitspraak van het Hof van Justitie op 9 juni 2005 (Zaak C-135/04) tegen Spanje betreffende de voorjaarsjacht op vogels in de aangrenzende provincie Guipúzcoa (evenals Biskaje liggend in de autonome regio Baskenland). In zijn uitspraak stelde het Hof vast dat er alternatieven zijn voor de jacht tijdens de voorjaarstrek en dat Spanje de Vogelrichtlijn overtreden had. De Europese Commissie is nu van oordeel dat de overwegingen in de zaak tegen Guipúzcoa ook gelden voor Biskaje. Spanje kreeg twee maanden de tijd om op de brief van de Europese Commissie te reageren.

Ten slotte heeft de Europese Commissie ook een eerste waarschuwingsbrief gezonden naar Malta. Ook deze waarschuwing heeft betrekking op de jacht in het voorjaar. Het gaat om twee soorten vogels: Kwartel *Coturnix coturnix* en Zomertortel *Streptopelia turtur*. De jacht op deze soorten begint in maart wanneer de vogels vanuit Afrika terugkomen naar de broedgebieden in Europa. Op grond van informatie, die was verstrekt door de Maltese autoriteiten, was de Commissie ervan overtuigd dat er in het najaar alternatieven zijn voor de jacht in het voorjaar.

Bron: Nieuwsbrief van de European Federation Against Hunting (EFAH).

Vogelfestival – 25 en 26 augustus 2007 in de Oostvaardersplassen

Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer en Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseren voor de vierde maal op rij het Vogelfestival. Vogel- en natuurliefhebbers van jong tot oud kunnen opnieuw hun hart ophalen. Het festival vindt plaats in het centraal gelegen en vogelrijke natuurgebied de Oostvaardersplassen in Flevoland. Een mooiere locatie om twee dagen met natuur en vogels bezig te zijn bestaat niet. Het gebied ligt centraal en is één van de rijkste en grootste vogelgebieden van Nederland. Bezoekers van vorige jaren weten het: het Vogelfestival mag je niet missen!

Het thema van dit jaar is 'Vogels en klimaatverandering'. Klimaatverandering vormt voor vogels een grote bedreiging. Een groep vogels die in acuut gevaar is, zijn de soorten die leven in natte gebieden. Dat zijn trekvogels als Grutto, Kemphaan en Zomertaling. Vanuit de Oostvaardersplassen trekken ze naar de Afrikaanse overwinteringsgebieden. Maar ze dreigen in grote problemen te komen, door toenemende watertekorten als gevolg van klimaatveranderingen.

Tijdens het Vogelfestival zijn er meer spannende excursies, meer standhouders, meer kunst en meer boeiende lezingen dan in voorgaande jaren. Met ervaren vogelgidsen gaat men op zoek naar de verschillende trekvogels in de Oostvaardersplassen. Er zijn veel standhouders aanwezig met onder meer: vogelboeken, nestkasten, vogelvoer, buitensport-

producten, verrekijkers, telescopen, vogel- en natuurritten van over de gehele wereld. Op beide dagen is er een doorlopend lezingenprogramma, dat vooral in het teken staat van trekvogels. Kunstenaars tonen hun creativiteit op het gebied van vogels. Men kan getuige zijn van hoe zij gezamenlijk een reusachtig kunstwerk creëren.

Ook voor jongeren zijn er spannende excursies, er is een klimwand en ze kunnen zich als een vogel laten schminken. Ook kan men zijn kennis testen en een gokje wagen bij verschillende prijsvragen.

Maak kans op een van de vele leuke prijzen.

Net als elk jaar gaat ook nu weer de helft van de entree-opbrengsten van het Vogelfestival naar een project waar Vogelbescherming bij betrokken is. Dit jaar zijn dat de Rode Ibissen in Suriname. Deze zijn zo rood als een kreeft, ze eten ook kleine kreeftjes! Helaas is het voortbestaan van de Rode Ibis erg onzeker. Deze vogels zijn een gewild hapje op de Surinaamse of Frans-Guyaanse barbecue. Maar ook de fraaie veren doen het goed in de verkoop. Afgelopen jaar zijn de Surinaamse vogelbescherming, Stinasu en de overheidsdienst voor Natuurbeheer een stevige campagne tegen de stroperij begonnen.

Boerenzwaluwen.

Foto: Arie Ouwerkerk/Agami.

Bezoekersinformatie

Bezoek het Vogelfestival op 25 en 26 augustus aanstaande in de Oostvaardersplassen,

Jonge Kievit.

Foto: Wil Meinderts/FN

nabij het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer, Kitsweg 1 (bij Knardijk) te Lelystad. Openingstijden van 09.30 tot

17.00 uur. Toegangspreis: vanaf 16 jaar € 10,00; kinderen gratis; leden ontvangen korting! Spaar het milieu en kom met het openbaar vervoer. Er rijden speciale pendelbussen van en naar Centraal Station Lelystad.

Kijk voor meer informatie op: <http://www.vogelfestival.nl>. Honden zijn niet toegestaan op het Vogelfestivalterrein.

Achteruitgang van de Vale Gier in Spanje

De groei van de populatie Vale Gieren *Gyps fulvus* in Spanje is de laatste tientallen jaren spectaculair geweest. De eerste nationale telling in 1979 kwam uit op ongeveer 3.240 broedparen, in 1999 was dit aantal toegenomen tot 22.455 en ook daarna ging de groei maar door. In 2006 is echter voor het eerst een teruggang ingezet. De belangrijkste oorzaak is voedselgebrek.

Sinds een aantal jaren bestaan er Europese

regels die verplichten om het opruimen van kadavers van vee te reguleren. Het belangrijkste voedsel voor de Vale Gier in Spanje zijn kadavers van varkens, schapen en koeien. Als deze dieren stierven, werden ze altijd in het veld achtergelaten of naar traditionele 'Muladares' gebracht. Ieder dorp in Spanje heeft zo'n vaste plek om dood vee te dumpen, waar dat dan netjes en gratis wordt opgeruimd door gieren en andere aaseters. Iedereen gelukkig dus. Maar dat mag nu niet

Een jonge Vale Gier wordt vrijgelaten aan de voet van de Pyreneeën.

Foto: Kees Woutersen.

zomaar meer. De zelfstandige regio's – de *Autonomías*, verantwoordelijk voor de verdere invulling en uitvoering van deze regelgeving – zijn hier sinds enkele jaren hard mee bezig. Dat betekent dat er in sommige regio's in de praktijk nog niets is gebeurd, zoals in *Andalucía* in het zuiden, maar dat andere regio's, zoals *Aragón* in het noorden, inmiddels zeer strenge regels hebben gemaakt. Sinds begin 2006 worden deze regels ook uitgevoerd en dat betekent dat het verboden is dood vee te dumpen op straffe van een hoge boete. Alle boeren hebben een plastic container gekregen, alles moet naar een destructiepunt en er wordt ook daadwerkelijk gecontroleerd. De veehouder krijgt een hoge boete als er een kadaver van hem in het veld wordt gevonden.

<i>Riglos</i>		
Periode	Paren	Jongen
2000-'02	92	58
2006	74	38
2007	40	16

<i>Guara - San Marin de la Valonsera</i>		
Periode	Paren	Jongen
1999	89	75
2007	15	0?

Tabel 1 - Nesten en broedsucces van Vale Gieren in de Pyreneeën en Aragón.

De achteruitgang van de Vale Gier is al op enkele plekken duidelijk te zien, zoals bij

Spaans decreet dwingt tot nieuwe wetgeving

Op 25 mei 2007 is in de Staatskrant van Spanje een Decreet gepubliceerd (B.O.E. REAL DECRETO 664/2007) over het voeren van aasetende vogels. Dit wetje is goed, heel goed! Het geeft de mogelijkheid om de traditionele 'Muladeres' nu officieel te (her)openen en om aaseters van voedsel te voorzien zonder veel administratieve rompslomp. Jonge schapen en geiten (tot 18 maanden) en koeien (tot 24 maanden) hoeven niet eens individueel gekeurd te worden en bij deze dieren is de potentiële aanwezigheid van risicomateriaal geen probleem.

Het zwakke punt is dat het de Autonome Regio's zijn (*Aragón*, *Extremadura*, *La Mancha*) die deze bepalingen moeten uitvoeren en zij daarvoor hun eigen wettelijke regelingen moeten maken of wijzigen. In hoeverre dat *Aragón* hiervoor voelt is nog maar zeer de vraag. Zo heeft deze regio bijvoorbeeld een destructiebedrijf in het leven geroepen dat een monopoliepositie heeft en enorme investeringen heeft gedaan. Bovendien is een koerswijziging enorm gezichtverlies voor een politicus. Onlangs zijn er regionale verkiezingen geweest en deze regio's en daarna moesten in alle Autonome Regio's nieuwe regeringen gevormd worden.

Natuurbeschermers in Spanje blijven de verdere ontwikkelingen scherp in de gaten houden!

Riglos. De grote kolonie bij Riglos in de Pyreneeën (zie *het Vogeljaar* 53 (2005): 243-248) had gemiddeld 92 broedparen en 58 vliegvlugge jongen in de jaren 2000-'02 en in 2006 waren dat nog maar 74 paar en 38 jongen. Zie ook Tabel 1. Door voedselgebrek is ook het gedrag van de Vale Gier veranderd. Ze komen nu veel eerder dichtbij veefokkerijen, ongekeend grote aantallen blijven hier op een dood beest wachten, ze gaan in groten getale op de daken zitten en komen zelfs op het erf en in de stal om ziek of gewond vee aan te vallen. Boeren raken in paniek en grote stukken verschijnen in de kranten. Bij nader onderzoek blijken het dan verwilderde honden te zijn geweest die de schapen als eerste hebben aangevallen, maar toch. Regelmatig wordt nu gezien dat Vale Gieren in het open veld blijven slapen en niet meer teruggaan naar de veilige rotswanden in de bergen om te

Groepen Vale Gieren in Nederland gesignaleerd

Rond half juni ontstond grote opwinding bij vogelliefhebbers en in de media. Een groep van ongeveer honderd Vale Gieren, die vanuit de Spaanse Pyreneeën naar het noorden was getrokken, werd in België gesignaleerd. Voedseltekort, het gevolg van een in Spanje uitgevaardigd verbod op de gewoonte om daar veekadavers in de open lucht achter te laten, wordt als verklaring gegeven voor dit verschijnsel. Naar verwachting zou de groep Vale Gieren ook Nederland bereiken. Op 18 juni telden waarnemers bij Oostburg 61 Vale Gieren en bij Oss 41 exemplaren. Al spoedig kwamen – al dan niet correcte – waarnemingen elders uit het land, met als grootste aantal tien tot twaalf Vale Gieren boven Weesp op 19 juni. Het is niet voor het eerst dat Vale Gieren in Nederland zijn gesignaleerd, maar deze keer trokken zij wel veel aandacht in de media vanwege de omvang van de groepen. In de dagen erna waren deze vogels alweer naar het zuiden verdwenen. Uit België is gemeld dat in Vlaanderen bij Ninove, ten oosten van Brussel, door vogelbeschermer Jan Rodts – tot groot ongenoegen van de boeren – 200 kg slachtafval van varkensvlees was gestort op een grasland. Op last van de autoriteiten moest dit onmiddellijk weer verwijderd worden.

Een goed bericht voor de gieren is, dat onlangs in de Staatscourant van Spanje een decreet is gepubliceerd over het voeren van aasetende vogels. Dit biedt de mogelijkheid om aaseters van voedsel te voorzien.

■ Dick A. Jonkers, redactie *het Vogeljaar*.

overnachten. Bij vogelopvangcentra zijn veel meer verzwakte jonge gieren binnengebracht dan andere jaren. Zo vond een boswachter in de Ebrovallei in enkele dagen zestig verzwakte jonge gieren die niet meer de lucht in konden komen. In december 2006 werden vijfhonderd Vale Gieren op een vuilnisbelt bij Egea (Aragón) gezien die tussen plastic naar eetbaar afval zochten. De Ooievaars die dit normaal altijd doen, stonden op een afstand te kijken. Het is duidelijk dat veel Vale Gieren in Spanje honger lijdten. Op veel plekken zijn vogel- en natuurbeschermers acties aan het voeren of aan het voorbereiden om dit probleem in goede banen te leiden. In de regio La Rioja is alles prima geregeld met een vergunningstelsel voor particuliere boeren wier bedrijven ziektevrij zijn en een aantal door de overheid gecontroleerde dumpplaatsen. In Aragón probeert een in aaseters gespecialiseerde groep – Fondo Amigos del Buitre (<http://www.fondoamigosdelbuitre.org>) – met publiciteit en het verzamelen van harde feiten het publiek en de politiek wakker te schudden. Daarbij komt hulp uit onverwachte hoek. Niet alleen de boeren vinden dat er onmiddellijk wat moet gebeuren, ook de jagers vinden het te gek dat de gieren honger lijdten. Hoe gaat de toekomst eruit zien? We hebben goede hoop dat er uiteindelijk redelijke vergunningstelsels komen, maar het voedselaanbod voor aaseters in Spanje zal nooit meer zo groot worden als het was. Daarnaast zijn er nog twee andere serieuze problemen waar moeilijk iets aan te doen is. Het uitleggen van gif wordt maar niet minder (zie *het Vogeljaar* 49 (2001): 8-11) en sinds vijf jaar zijn de windmolenparken als paddestoelen uit de grond geschoten. Sommige windmolenparken zijn ware gehaktmolens, want ze staan op vliegroutes van Vale Gieren en maken tientallen slachtoffers per jaar. Groene stroom is in Spanje heilig en niemand wil hierover praten. Na tientallen jaren van ongekende groei zullen we moeten wennen aan een kleinere populatie Vale Gieren, op welk niveau het uitkomt weet niemand.

■ Kees Woutersen, C/Ingeniero Montaner 4-1-C, 22004 Huesca, Spanje; internet: <http://www.aragonnatuur.com>.

Waarom zien we zo weinig Huismussen?

Op deze verontrustende vraag probeerden Elise Biersma en Nicky Lustenhouwer – leerlingen van het Marnix Gymnasium in Rotterdam – een antwoord te vinden in het profielwerkstuk dat ze voor hun eindexamen moesten maken. Met hun werkstuk 'Afname van de populatie huismussen in Nederland' wonnen zij in 2006 de Marnixprijs die de Reünistenvereniging van dit gymnasium jaarlijks uitlooft. 'Hier is sprake van ontluikende wetenschap,' vond de jurycommissie bestaande uit reünisten van de school, die de prijs toekende. Dr. Jan Wattel zei na lezing: 'Zulke studenten zou ik graag welkom heten.' Het werkstuk bevestigt heel duidelijk dat door allerlei veranderingen in grondgebruik, bouwwijze, tuinaanleg, transport, enzovoort ons land voor mussen een minder goed leefgebied is geworden dan het was. De jonge onderzoekers proberen dat nog wat verder te exploreren door binnenstad, buitenwijk en platteland met elkaar te vergelijken. Verder maken ze een goed onderscheid tussen voedsel, voortplanting en veiligheid, de drie voornaamste factoren die bepalen of een gebied goed of

minder goed is.

Er zit ook een heel leuk uitgevallen stukje veldwerk in, namelijk een verkenning van de verspreiding van de Huismus in Goirle. Ideeën die de auteurs op veel plaatsen hadden opgepikt dan wel zelf bedacht, worden hier geconfronteerd met de wereld buiten de boeken. Het laat op een aardige manier zien waarom we ons zorgen maken over de Huismus: een echte cultuurvolger kan bij verandering van de cultuur zomaar een bedreigde soort worden. De Huismus deelt dat lot met vogels als de Grutto en de Veldleeuwerik.

Nicky en Elise staan nog maar aan het begin van hun studie biologie. Ook wat veelbelovend is laat kritische vragen toe. Maar als Jan Wattel dan toch iets tegenkomt dat helemaal nieuw voor hem is, namelijk dat er een nauw verband bestaat tussen het voorkomen van de Huismus en de rundveehouderij, moet er ook voor anderen wel iets te vinden zijn dat de moeite waard is. Nog daargelaten dat het goed is om weer eens na te denken over de lotgevallen van een vroeger zo 'gewone' vogel. Het werkstuk is integraal te vinden op de website <http://www.afnamehuismus.tk>.

■ Drs. Jan Verhoef, voorzitter jury Marnixprijs.

Nogmaals: Eeuwige roem voor de Huismus

In *het Vogeljaar* (55) 2: 81 staat onder de kop 'Eeuwige roem voor de Huismus' een verwijzing naar de Grote Huismus Tentoonstelling in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Deze tentoonstelling is daar inmiddels gestopt maar een deel ervan is – met aanvullingen van prachtige kunstwerken en schilderijen van de Huismus en met leuke informatie voor kinderen – nog te zien in Leeuwarden. Daar is tot en met 16 december 2007 de expositie 'Blij met een dode mus' in het Natuurmuseum Fryslân, die in samenwerking met Galerie De Roos van Tudor is georganiseerd. Meer informatie hierover is te vinden op: <http://www.natuurmuseumfryslan.nl/blijmetmus.html>. Adres: Natuurmuseum Fryslân, Schoenmakersperk 2, 8911 EM Leeuwarden, (058) 233 22 44, e-mail: info@natuurmuseumfryslan.nl.

Voor geïnteresseerden over de Huismus is ook meer informatie over de ontwikkelingen van de huismuspopulatie te vinden in het artikel 'De Huismus verdwijnt: is het tij te keren?' van R.C. van Apeldoorn, C. Klok, L. Hemerik & D.A. Jonkers. Dit artikel is verschenen in het maartnummer van *De Levende Natuur*.